

rømmelse, som er den, at Beboerne ogsaa selv affædige Lærerne, og dermed er altsaa i mine Dine Statens Hoved-Indflydelse paa denne Lærernes Læregjerning i alt Besæntligt opgiven. Den Mand, man ikke ansætter, og den Mand, man ikke kan affædige, kan man ikke magte fra Statens Side, han gaar ind under andre Bestemmelser, under et andet Omraade, og jeg tilliger dette Omraade. Men det forekommer mig ikke, at jeg af Lovforslaget kan skjønne, at den høitærede Minister i Virkeligheden tilliger dette Omraade, thi de Bestemmelser, den høitærede Minister foreslaar om Affædigelsen af Skolelærerne, gaa i ganske modsat Retning. De gaa, saavidt jeg kan se, ud paa at fuldkommengjøre baade reelt og formelt den Hals- og Haandæret, som Staten i Virkeligheden i Praxis har tiltaget sig over Skolelærernes Affædigelse. Det synes mig altsaa at pege i en Hjel anden Retning. Naar Beboerne skulle have Lov til at indsatte Læreren, maa efter mit Skjøn deraf med Nødvendighed følge, at de ogsaa have Ret til at affædige Læreren, naturligvis under visse Betingelser. Men, som sagt, det er et af de Punkter, hvorpaa der mulig kan vise sig en saadan Smøbekommen, at der vil kunne komme Noget ud af det, og forsaavidt det virkelig skal blive Tilfældet, skal det faae min Tilslutning.

Naget jeg nu ikke skal gaa ind paa Loven i alle dens Enkeltheder, er der dog enkelte Punkter, jeg ikke kan lade uomtalte. Saaledes med Hensyn til den i § 1 omtalte Skolepligt. Jeg hørte af den høitærede Ministers Foredrag igaar, at det var hans Mening, ligesom en tidligere Kultusminister ogsaa har udtalt det Samme her i Thinget, at herillands eksisterer ingen Skolepligt; men siger den høitærede baade forhenværende og nuværende Minister: der eksisterer Skolepligt. (Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet: Nei, det sagde jeg ikke). Nei, den ærede Minister sagde det ikke, men den ærede Minister har ganske simpelt ladet det trykke. Der staar over § 1 „Om Skolepligt og Skoleforsømmelser“, og det maa være Meningen med § 1 at etablere en Skolepligt. Dersom den ærede Minister i Stedet for havde skrevet „Om Undervisningspligt og Forsømmelse“, vilde det have været i Overensstemmelse med den ærede Ministers Ord igaar. Nu kan jeg ikke skjønne Andet end, at det forekommer mig, at der heri er en Modsetning. Denne Modsetning er saa meget underligere, som § 1 viser, at den høitærede Minister — maaske den høitærede Minister tillader mig at udtale det — har overmaade sunde Begreber om Dplysning og hvad dertil hører, idet den høitærede Minister i § 1 udtrykkelig taler om saadanne Kundskaber og Færdigheder, som ere nødvendige for at tilegne sig almindelig Dplysning. De Kundskaber og Færdigheder, her tales om, ere ikke i og for sig oplysende; men Talen er kun om Færdighed til at naae Dplys-

ning. Allerede denne Erkjendelse sætter jeg stor Pris paa, og det er mig hjært, at den høitærede Minister har brugt disse Ord. Men naar nu den høitærede Minister sagde, at § 2 skalde man læse strax efter § 1, 1ste Punktum, saa fik man et Begreb om, i hvilken Grad den høitærede Minister værner eller ønsker at værne om Selvstændigheden dels af vore Friskoler og dels af det personlige Initiativ, siger jeg: ja, det er mig hjært at gaa til § 2 strax efter 1ste Punktum af § 1; thi saa tror jeg ogsaa, at det vil blive klart, i hvilken Grad den høitærede Minister ønsker Frigjørelse og Frihed i Skolesagen. Jeg kan nemlig ikke se rettere, end at der i § 2 netop etableres en Lov med Hensyn til Undervisningen overfor Bøerger og Forældre, som vi aldrig nogenstunde hidtil have kjendt (Berg; Jo, i § 2 i Loven af 2den Mai 1855). Der siges i § 2: „Et Barn, der er fyldt 12 Aar, skal kun med Skolekommissionens Indvilligelse kunne udtages af den offentlige Skole for at nyde privat Undervisning“. (Berg: Det er gjældende Lov). Meget vel, saa tager jeg feil, det er altsaa hidtil gjældende Lov; men at det er en hidtil gjældende Lov, som vi med Nødvendighed maa søge afføstet, er jeg for mit Bedkommende klar over. Jeg gjør altsaa den høitærede Minister Uret heri, eftersom det er gjældende Lov, hvilket jeg ikke har lagt tilstrækkelig nøie Mærke til. Dele denne Paragraf skyldes altsaa ikke den nuværende Minister. Hele denne Paragraf indeholder ganske vist en Forklaring af, hvad man forstaaer ved Frihed til at søge Undervisning, og det forekommer mig, at det er alt Andet end Frihed, tværtimod, det er en meget skarp og alvorlig Lov. Jeg har tilladt mig allerede i Forbigaaende at udtale en vis Tilslutning til den høitærede Ministers Forsøletanker, men jeg sagde: med en vis Begrændsning, og det er da med den Begrændsning, som allerede er udtalt af det ærede Medlem for Hjertemindet (N. Andersen), og hvortil jeg slutter mig. Det gaar i mine Tanker ikke an at gjøre dette til Lov og befale det som Noget, der skal udføres hele Landet over. Det er umøgendigt og heller ikke muligt indenfor et nogenlunde begrændset Tidrum at naae dertil. At det derimod bør være tilladt, at Udviklingen bør gaa i den Retning, og at man ogsaa gennem Admistrationen kan tilstræbe at støtte denne Retning, finder jeg ganske naturligt. Det vilde i mine Tanker være en Misvisning, dersom man ikke gif dertil. Naar den ærede Minister i den egentlige saakaldte Kommunestole, hvilken dog i Grunden efter sine ydre Betingelser er en Statsstole og efter sine indre Betingelser i Virkeligheden er en Kirkestole, har bevaret Delingen i to Klasser og det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds har gjort Indvending mod hele denne Deling af Stolen og de her fremsatte Bestemmelser, skal jeg tillade mig at gjøre opmærksom paa, at